

GRAFICA DE CARTE ÎN CREAȚIA LUI FILIMON HĂMURARU

Autor: Alexandra OSOBA

Conducător științific: conf. univ., dr. Constantin SPÎNU

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Hamuraru Philimon is a renowned painter in Moldova. He left a mark in the scene painting, graphics, painting, book design and monumental art. He applied and developed various techniques such as etching, lithography, watercolor, gouache, tempera, and mixed techniques. The book design has proven a good knowledge of local folk culture; his work bears unrepeatably appearance of the Moldovan folklore theme. Each piece signed by him reveal the mysterious roots what feeds his skill, deep roots in the native land's soil, watered by the richness of colors, rituals and aspirations of his people.*

Cuvinte-cheie: *grafica de carte, ilustrație, Hămuraru.*

Filimon Hămuraru s-a născut în anul 1932 în orașul Chișinău. În 1954 a absolvit Școala republicană de pictură «I. Repin», în 1962 – Institutul unional de stat pentru cinematografie. Membru al Uniunii Cineaștilor din 1962. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din 1963. Din 1962 participă activ la expoziții republicane, unionale și din alte țări. A fost menționat cu diplome la concursurile republicane și unionale «Arta cărții». În 1967 devine laureat al Premiului republican al ULCT din Moldova «Boris Glavan». În 1982 i se decernează titlul de Om Emerit în Arte din RSSM. S-a stins din viață pe 31 martie 2006 [1].

Pe parcursul anilor de creație artistul a creat un șir de opere bine cunoscute atât vizitatorilor numeroaselor expoziții, cât și amatorilor de teatru, cinema: decorațiile lui au contribuit la crearea universului fermecat al reprezentațiilor scenice. Mozaicurile întâmpină elevii și studenții pe pereții instituțiilor de învățământ, vitraliile delectează privirile prin sclipirea lor de nestemate în mai multe localuri publice. Nu mai puțin de importante sunt și creațiile Dumnealui pentru cei mici întruchipate în ilustrațiile și prezentarea grafică a operelor literare ale scriitorilor autohtoni. Chiar și filatelia l-a interesat – a creat o serie de timbre poștale dedicate personajelor din basme (emise pe 15 februarie 2000) [3, 2, 1].

Artistul plastic Filimon Hămuraru întotdeauna a fost fascinat de Poveste. Universul personajelor din basme, umor și binevoiața populară, fantezia bogată, expresivitatea și emotivitatea ne atrag în cărțile ilustrate de el. Printre cele mai remarcabile opere se înscriu: Frunze de dor de Ion Druță (1958), A fost odată... (1964, 1965), Măsoară-mă, bunele, am un kilometru de Ariadna Șalari (1965), Povestea lui Aliman (1967), Balade din câmpie de Ion Druță (1969), Frumoasa Lumii de Mihai Eminescu (1970), Andrieș de Emilian Bucov (1975), Sat uitat de Andrei Lupan (1976), Soarele și Luna (1980), Unchiul meu Păcală (1981), Toma Alimoș

Fig. 1. Legenda cocostârcului

Fig. 2. Ilustrația la culegerea «Primiți căluțul?»

Fig. 3. Ilustrația pentru culegerea de povești «De n-ar fi, nu s-ar povesti...»

Fig. 4. Ilustrația la culegerea de balade «Toma Alimoș»

(1982), *Primiți căluțul?* (1983), *Povești* (1983), *Daruri de Ion Druță* (1984), *Harap Alb de Ion Creangă* (1985), *Fata babei și fata moșneagului de Ion Creangă* (1985) [2].

Lucrările sale sunt marcate de cunoașterea culturii populare autohtone, poartă în ele trasături irepetabile ale folclorului moldovenesc. La începuturile afirmațiilor sale în grafica de carte pot fi urmărite legăturile profunde cu teatrul și filmul. El încă menține procedeele scenografice, acestea reflectându-se în orchestrarea spațială, în modul de a reda mișcarea din interior, în predilecția de a fixa punctul de vedere la o anumită altitudine, în preferință de a prezenta acțiuni de masă (fig. 1). Pasiunea pentru studierea și crearea costumelor, în care evoluau personajele dramatice, se urmărește în minuțiozitatea cu care își îmbracă eroii cărților prezentate.

Specificul cărții pentru copii îi este familiar și apropiat. El creează personaje pline de viață, jucăușe, chiar și cele fantastice nu formează senzația de fals, ele sunt convingătoare, reale. Umorul și fantezia nesecată, înțelegerea psihologiei copiilor îl ajută în acest sens. O trăsătură caracteristică a ilustrațiilor lui Hămuraru este narativitatea lor – imaginile acompaniază conținutul textual. În ilustrațiile de carte și-a găsit locul viziunea umoristică și ironico-grotescă a plasticianului (fig. 2, fig. 3, fig. 5).

Către lucrările originale ale lui Hămuraru pot fi atribuite o serie de ilustrații pentru basmul lui M. Eminescu "Făt Frumos din lacrimă". Ilustrațiile sunt realizate preponderent în plan, decorativ, bidimensional, ce amintesc de vitraliile medievale. În pofida unui anumit manierism de stilizare al desenului, structura decorativă a acestor ilustrații datorită preciziei etnografice a tipajelor și costumelor în unele puncte-cheie are caracteristici comune cu basmul romantic în spiritul marelui poet (fig. 6).

Fig. 5. Ilustrațiile la cartea «Măsoară-mă, bunele, am un kilometru» de A.Șalari

Fig. 6. Ilustrațiile la cartea «Făt-Frumos din lacrimă» de M.Eminescu

În grafica de carte artistul a aplicat și dezvoltat tehnici diverse cum ar fi acvaforte, litografie, acuarelă, guașă, tempera, cât și tehnicile mixte. În acvaforte Hămuraru a recurs la tehnica gravurii atunci când a realizat ilustrațiile la culegerile «Povești», «Toma Alimoș», «Primiți Căluțul?». Figurile personajelor sunt redade prin linii plastice, compozițiile vibrează printr-o mișcare dinamică ce germinează din interior. Modalitatea de aranjare a imaginilor în rame amintesc de miniaturile cărților manuscrise. Subiecte fanteziste, în care ironia și grotescul, jovialitatea gălăgioasă și motivele lirice senine care se schimbă rând pe rând sunt caracteristicile acestor lucrări.

Dorința de a spune cititorului cât mai mult îl face pe Hămuraru să populeze paginile cu o mulțime de personaje, accesorii, decoruri, așa încât în unele lucrări această calitate este poate cam excesivă creând un fel de supraglomerare în care eroii parcă nu se prea simt în largul lor în aceste spații închise, coala ducând lipsă de aer (fig. 2, fig. 3, fig. 4) [4]. Un procedeu interesant în grafica de carte a lui Hămuraru este jocul cu spațiul aplicat de artiștii plastici încă din secolul al XV-lea. Personajele încadrate în rame decorative par să iasă din spațiul lor spre spațiul cititorului. Acest procedeu face personajele să pară mai apropiate de cititor, să-l ademenească în lumea basmului. Se creează impresia: încă un pas și se întâmplă un miracol – scena din carte se produce în spațiul nostru (fig. 2, fig. 3, fig. 4).

Fiecare lucrare semnată de Filimon Hămuraru relevă rădăcinile tainice ce-i alimentează măiestria, rădăcini adâncite în solul plaiului natal, adăpate de bogăția culorilor, ritualurilor și aspirațiilor poporului.

Bibliografie

1. <http://www.cinema.art.md/person/204/index.html>
2. <http://hamuraru-filimon.arta.md/ro/gallery/2>
3. <http://www.posta.md/ro/filatelia/2000-02-15/405.html>
4. Barașcov, Evghenii, Lungu, Eugen. *Filimon Hămuraru. Album. Literatura artistică*, Chișinău, 1986